

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра соціальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма «Психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Гендерна психологія
Викладач (і)	Гринчук Олександра Іванівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	oleksandra.hrynychuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денний/заочний, Нормативна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2adf486dd69bd8b09930
Консультації	Згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна присвячена вивченню психологічної складової гендеру як соціокультурного конструкту. Висвітлюються питання про гендерні властивості особистості, гендерну ідентичність, трансгендерність, гендерні стереотипи та супутні їм явища гендерної дискримінації і сексизму, які породжують безліч проблем як в міжособистісній, так і у діловій взаємодії. Аналізується проблема гендерного насильства. Розглядаються сучасні світові та вітчизняні тенденції у гендерному вихованні, а також у вирішенні гендерно-психологічних проблем.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування компетентностей з гендерної психології.

Завдання навчальної дисципліни – ознайомити студентів з теоретико-методологічними основами проблеми гендеру у психології; розкрити сучасні прикладні аспекти проблематики гендеру у психології та методичні можливості їх вивчення; навчити аналізувати гендерні аспекти життєдіяльності особистості; сформувати навички використання отриманих знань в майбутній професійній діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність - здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

Спеціальні компетентності:

СК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність оцінювати та аналізувати гендерні особливості особистості, гендерні відносини, надавати психологічну допомогу з урахуванням гендерних проблем у суспільстві.

Програмні результати навчання:

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Визначати гендерні особливості у психічних процесах, станах, властивостях особистості та розуміти причини відмінностей з метою інтерпретації та прогнозування поведінки індивіда у різних ситуаціях, розуміти гендерні відносини, причини гендерного розподілу у суспільстві.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни		
Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
лекції	12	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18	4
самостійна робота	60	80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1 семестр	053 Психологія	I	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни	
Тема	кількість год.

	лекції	практичні заняття	сам. роб
Тема 1. Дослідження гендеру: основні поняття та історія. Гендер та психологія. 1. Предмет та завдання гендерної психології. 2. Методи дослідження в гендерній психології. 3. Історія становлення гендерної психології. 4. Гендер як соціальна категорія. Співвідношення понять "стать" і "гендер".	2 (оч)/	2 (оч)/	4 (оч)/ 10 (заоч)
Тема 2. Гендерна ідентичність особистості 1. Поняття гендерної ідентичності та її структура. 2. Гендерні властивості особливості: маскуліність, фемінність, андрогінність 3. Види гендерної ідентичності та етапи її формування. 4. Інверсія статевих орієнтацій. Трансгендер.	2 (оч)/ 2 (заоч)	4 (оч)/	8 (оч)/ 10 (заоч)
Тема 3. Суть та витоки гендерних стереотипів 1. Сутність гендерних стереотипів. 2. Види гендерних стереотипів. 3. Функції гендерних стереотипів. 4. Гендерна дискримінація та сексизм.	2 (оч)/ 2 (заоч)	4 (оч)	16 (оч)/ 18 (заоч)
Тема 4. Розвиток гендерних відносин. Гендерна соціалізація особистості 1. Поняття гендерної соціалізації. 2. Психологічні механізми гендерної соціалізації. 3. Інверсійний тип гендерної соціалізації особистості. 4. Характеристика головних інститутів та агентів гендерної соціалізації. 5. Гендерна соціалізація і соціальний інтелект особистості.	2 (оч)/ 2 (заоч)	4 (оч)/	14 (оч)/ 18 (заоч)
Тема 5. Психологія гендерних ролей 1. Феноменологія гендерних ролей. 2. Нормативні уявлення про гендерні ролі: 2.1. Гендерні норми чоловічої ролі. 2.2. Гендерні норми жіночої ролі. 3. Гендерно-рольові дисгармонії.	2 (оч)/	2 (оч)/ 2 (заоч)	6 (оч)/ 12 (заоч)
Тема 6. Гендер та насильство 1. Поняття гендерного насильства. 2. Гендерне насильство в сім'ї. 3. Гендерне насильство на робочому місці. 4. Психологічна допомога особам, які стали жертвами гендерного насильства.	2 (оч)/	2 (оч)/ 2 (заоч)	12 (оч)/ 12 (заоч)
ЗАГ.:	12 (оч)/ 6 (заоч)	18 (оч)/ 4 (заоч)	60 (оч)/ 80 (заоч)

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Курс завершується іспитом. Підсумкова оцінка викладається у 100-бальній шкалі. З яких 50 балів студент набирає впродовж семестру за відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи, виконання практичних завдань; ще 50 балів студент отримує на іспиті.</p> <p>Для студентів очної форми навчання: Максимальна кількість балів яку студент може набрати протягом семестру -50. З них:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) виступи на семінарських заняттях – 15 балів (по 5 балів за заняття); 2) презентація результатів використання методу «photo voice» та підбору прислів'їв (приказок) –15 балів; 3) повідомлення на тему: “Психологічні рекомендації батькам щодо формування гендерної ідентичності дитини” – 10 балів 3) підсумкове тестування – 10 балів 4) іспит – 50 балів. <p>Для студентів заочної форми навчання та студентів що навчаються за індивідуальним графіком: Максимальна кількість балів яку студент може набрати протягом семестру -50. З них:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 6 тематичних тестів – 30 балів (по 5 балів за кожний тест) 2) підсумкове тестування – 10 балів 3) за написання двох практичних робіт (по 5 балів за кожену) – 10 балів. 4) іспит – 50 балів.
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Практичні завдання виконуються студентами в електронній формі і завантажуються на спеціально створений старостою групи гул диск, доступ до якого надається усім студентам академічної групи і викладачу.</p> <p>Практичне завдання 1. Наукове повідомлення на тему: “Психологічні рекомендації батькам щодо формування гендерної ідентичності дитини» (термін виконання завдання для очної форми відповідає терміну проведення семінарського заняття № 2; для заочної форми до початку сесії).</p> <p>Критерії оцінювання наукового повідомлення: 9-10 балів (відмінно) - завдання виконане в повному обсязі (містить не менше 10 рекомендацій), здане вчасно; тема розкрита та науково обґрунтована; містить узагальнення, висновки; завдання є самостійним 7-8 бали (добре) - завдання виконане в повному обсязі, здане вчасно; тема розкрита та обґрунтована частково; містить узагальнення та висновки; завдання є самостійним</p>

	<p>5-6 бали (задовільно) - завдання виконане не в повному обсязі, здане вчасно; тема розкрита і обґрунтована частково, містить короткі висновки або не містить їх взагалі, завдання частково несамотійне</p> <p>3-4 бали (незадовільно) - завдання виконане не в повному обсязі, здане невчасно; тема розкрита частково, не містить висновків, завдання несамотійне</p> <p>0 балів - завдання не виконане</p> <p>Практичне завдання 2. Презентація результатів використання методу «photovoice» та підбору прислів'їв (приказок) (термін виконання завдання для очної форми відповідає терміну проведення семінарського заняття № 4; для заочної форми до початку сесії).</p> <p>Критерії оцінювання результатів використання методу «photovoice»: 13-15 балів (відмінно) — завдання виконане в повному обсязі, здане вчасно; характеризується нетиповістю підбору матеріалу; досить розгорнуто обґрунтоване (цей критерій — основний для діапазону оцінок від 16 до 20 балів) 10-12 балів (добре) - завдання виконане в повному обсязі, здане вчасно; характеризується типовістю підбору матеріалу; коротко і правильно обґрунтоване (або частина матеріалу розгорнуто обґрунтована, а частина — коротко) 7-9 балів (задовільно) - завдання виконане не в повному обсязі, здане вчасно; характеризується типовістю підбору матеріалу; обґрунтування коротке або відсутнє (повністю або частково); частково несамотійно 4-6 бали (задовільно) — завдання виконане частково, здане невчасно, обґрунтування відсутнє; завдання повністю або частково несамотійне 1-3 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано/ окремі його фрагменти, здане не вчасно, відсутня логіка, обґрунтування, пояснення; не відповідає поставленим завданням. 0 балів — завдання не виконано.</p> <p>Підсумкове тестування по курсу (контрольну роботу) студенти проходять онлайн в системі дистанційного навчання.</p> <p>Критерії оцінювання підсумкового тесту: тест містить 30 запитань закритої форми; максимальний бал – 10 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>За відповіді на семінарських заняття студенти можуть набрати 15 балів (по 5 балів за заняття/ тобто 3 оцінки).</p> <p>Критерії оцінювання усних відповідей студентів. В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Гендерна психологія» закладені наступні критерії:</p>

	<p>1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;</p> <p>2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам гендерної психології;</p> <p>3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації з навчальної дисципліни та вміння її вербалізувати.</p> <p>Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем гендерної психології, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем навчальної дисципліни, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань навчальної дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем гендерної психології або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>До складання іспиту допускається студент (очної форми) за умови виконання всіх завдань: наявності усних відповідей на семінарських заняттях, пройденого підсумкового тесту, виконання 2 практичних завдань. Мінімальний набраний студентом бал допуску до іспиту становить 25 балів.</p> <p>До складання іспиту допускається студент (заочної форми) за умови виконання всіх завдань: проходження 6 тематичних тестів, пройденого підсумкового тесту, виконання 2 практичних завдань. Мінімальний набраний студентом бал допуску до іспиту становить 25 балів. Студенти заочної форми навчання виконують всі завдання за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії. Якщо студент заочної форми навчання не здає завдання вчасно – зниження балів.</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних завдань у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомості для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації (довідки і т.д.)/ Якщо студент здає практичні завдання із запізненням (зокрема, вкінці курсу) без поважних причин, передбачено зниження балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – іспит. Форма здачі іспиту – письмова. Оцінюється іспит у 50 балів.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен виконати всі передбачені курсом види робіт. За умови відсутності на занятті (чи заняттях) студент повинен ліквідувати заборгованість та виконати усі завдання по курсу. Однак якщо відсутність була без поважних причин, студент втрачає можливість отримати бали за усні відповіді. Якщо до останнього заняття студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 25 балів, він буде не допущений до складання іспиту. Проте, згідно Положення про навчальний процес він матиме змогу перездати іспит за талоном 2 або 3, за умови здачі усіх передбачених курсом видів робіт. За умови пропуску студентом усього курсу він буде спрямований на повторне вивчення курсу. Студенти, які навчаються за **індивідуальним графіком**, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами.

Якщо студент при виконанні практичних завдань не дотримується академічної доброчесності, таке завдання йому не зараховується.

Академічна доброчесність:

Студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника Положення про запобігання академічному плагіату:

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Положення 2

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Кодекс.FR12.pdf>

Неформальна освіта:

Можливі зарахування курсів, які відповідають змісту дисципліни загалом чи її окремих тем. Такі курси зараховуються відповідно як опрацьована тема чи як виконане практичне завдання.

Комунікація з викладачем відбувається посередництвом старости (з приводу актуальних питань), при особливій особистій потребі – через електронну пошту.

8. Рекомендована література

1. Говорун Т. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т.Говорун, О. Кікінежді. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
2. Гендер і сексуальність: хрестоматія / В.Гайденко (ред.). Суми : Університетська книга, 2014. 140с.
3. Заграй, Л. Теорії гендеру : гендерні дослідження у психології [Текст]: навч. посібник / Лариса Заграй. Ів.-Франківськ : ФОП Петраш К., 2019. – 264 с.
4. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.
5. Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці. Вид-во Комора, 2021. 165с.
6. Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2016. 256 с.
7. Ткалич, М. Гендерна психологія [Текст]: навч.посібник / Маріана Ткалич. – 3-є вид., стереотип. – К. : Академвидав, 2021. – 256 с.

8. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / заг. ред. О. Кочемировська.: вид-во ФОП Клименко Ю.Я., 2010. 372 с.
9. Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. К.: ВАІТЕ, 2016. 180 с.
10. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра : навчальний посібник / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. Видавець Супрун В.П., 2019. 364с.
11. Щотка О.П. Гендерна психологія: навч. посібник. Ніжин, 2019. 359с.
12. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник./ Відп. редактор: Скорик М.М– К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с.
13. Ferber, A., Holcomb, K. & Wenting, T. (2016). Sex, Gender and Sexuality: The New Basics. N. York: Oxford University Press
14. Laurie A. Rudman, Peter Glick. (2008).The Social Psychology of Gender: How Power and Intimacy Shape Gender Relations. N. York: Guilford Press
15. Helgeson, V. (2017). Psychology of Gender. N. York: Routledge

Викладач

Гринчук Олександра Іванівна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної психології